

الف) آیات و احادیث:

۱- از دقت در آیه مبارکه «أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ» به سؤالات زیر پاسخ دهید:

- الف) قرآن کریم برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی شکاکان به الهی بودن آن چه پیشنهادی دارد؟ [پاسخ:] آوردن حتی سکه سوره مانند سوره های قرآن.
 ب) چه کسانی باید سوره ای همانند یکی از سوره های قرآن بیاورند؟ [پاسخ:] آنان که می گویند پیامبر قرآن را به خدا افترا بسته است.
 ۲- بنابر آیه شریفه «قُلْ لَئِنِ اجْتَمَعَتِ الْإِنْسُ وَالْجِنُّ عَلَىٰ أَنْ يَأْتُوا بِمِثْلِ هَذَا الْقُرْآنِ لَا يَأْتُونَ بِمِثْلِهِ وَلَوْ كَانَ بَعْضُهُمْ لِبَعْضٍ ظَهِيرًا» به پرسش های زیر پاسخ دهید:
 الف) موضوع این آیه چیست؟ [پاسخ:] دعوت قرآن به مبارزه برای آوردن مثل قرآن.
 ب) خبر قرآن از نتیجه تلاش های سرسخانه انسان و جنیان در آوردن مثل قرآن چیست؟ [پاسخ:] حتی اگر پشتیبان هم باشند، نمی توانند همانند آن را بیاورند.

۳- از دقت در آیه کریمه «أَفَلَا يَتَذَكَّرُونَ الْقُرْآنَ وَلَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا» برای سؤالات زیر چه پاسخی دارید؟

- الف) این آیه به کدام جنبه اعجاز قرآن اشاره می کند؟ [پاسخ:] اعجاز محتوایی
 ب) کدام نکته از تدبیر در آیات به دست می آید؟ [پاسخ:] انسجام درونی در عین نزول تدریجی
 ج) اگر قرآن از نزد غیر خدا بود، چه چیزی در آن یافت می شد؟ [پاسخ:] ناسازگاری و تعارض زیاد
 ۴- بنابر حدیث شریف امام باقر (ع) که فرمود: «خداوند آنچه را که امت تا روز قیامت به آن احتیاج دارد، در کتابش [قرآن] آورده است.» به سؤالات زیر پاسخ دهید:

الف) بیانگر کدام جنبه اعجاز قرآن است؟ [پاسخ:] اعجاز محتوایی

ب) این حدیث به چه نکته ای در قرآن کریم اشاره دارد؟ [پاسخ:] جامعیت و همه جانبه بودن

ج) منظور از آن چه انسان تا قیامت به آن احتیاج دارد، چه نیازهایی است؟ [پاسخ:] نیازهای مربوط به برنامه زندگی و هدایت

۵- بنابر آیه «وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ» به پرسش های مطرح شده پاسخ دهید:

الف) این آیه بیانگر چه نکته ای در جنبه های اعجاز قرآن است؟ [پاسخ:] اعجاز محتوایی - ذکر نکات علمی بی سابقه

ب) منظور از کلمه «أيدٍ» کدام صفت الهی است؟ [پاسخ:] قدرت الهی

ج) این آیه کدام نکته علمی را متذکر می شود؟ [پاسخ:] انبساط جهان

۶- ترجمه آیه «خداوند، آسمان را با ستون هایی که برای شما دیدنی نیستند، برپا داشته است.» به کدام جنبه اعجاز قرآن کریم اشاره دارد و بیانگر کدام نکته علمی است؟ [پاسخ:] اعجاز محتوایی، ذکر نکات علمی بی سابقه - نیروی جاذبه.

۷- بر طبق آیه «وَمَا كُنْتُمْ تَتْلُونَ مِنْ قَبْلِهِ مِنْ كِتَابٍ وَلَا تَخُطُّهُ بِيَمِينِكُمْ إِذَا لَارْتَابَ الْمُبِطُونَ» به سؤالات زیر پاسخ دهید:

الف) ترجمه آیه را بنویسید. [پاسخ:] و پیش از آن هیچ نوشته ای را نمی خواندی و با دست خود، آن را نمی نوشتی که در آن صورت کجروان به شک می افتادند.

ب) این آیه به کدام ویژگی شگفت در پیامبر (ص) در عصر نزول قرآن اشاره می کند؟ [پاسخ:] درس نخوانده (أمی) بودن پیامبر (ص).

ج) قرابت معنایی آیه با کدام یک از ابیات زیر برقرار است؟ [پاسخ:] بیت (۲)

۱) ستاره ای بدرخشید و ماه مجلس شد / دل رمیده ما را انیس و مونس شد

۲) نگاه من که به مکتب نرفت و خط نوشت / به غمزه مسئله آموز صد مدرس شد

د) اگر این کتاب توسط یکی از درس خواندگان و دانشمندان جامعه آورده می شد یا پیامبر درس نخوانده نبود، ممکن بود چه اشکالی پیش آید؟ [پاسخ:] کجروان به شک می افتادند.

ب) درستی یا نادرستی گزاره های زیر را با (ص/غ) مشخص کنید:

۸- اندیشمندان اسلامی به کارهای خارق العاده ای که انبیا برای اثبات ارتباط انسان با خدا و مأموریت خود انجام می دادند، آیت می گویند. () [پاسخ:] (ص)

(غ)

۹- معجزه اصلی پیامبر اکرم (ص)، معجزه ای از جنس «کتاب» است. () [پاسخ:] (ص)

۱۰- مخالفان سرسخت اسلام از همان ابتدای نزول قرآن تاکنون، تلاش بسیار کرده اند تا عظمت قرآن را زیر سؤال ببرند. () [پاسخ:] (ص)

۱۱- نفوذ خارق العاده قرآن در قلوب، از نشانه های اعجاز محتوایی آن است. () [پاسخ: (غ)]

۱۲- سخن گفتن قرآن از موضوعاتی همچون عدالت خواهی، علم دوستی، معنویت و حقوق برابر انسان ها در فضای حجاز، نشانه انسجام درونی آن در عین نزول تدریجی است. () [پاسخ: (غ)]

۱۳- اشاره خداوند به برپایی آسمان ها با ستون هایی نادیدنی، از جمله ذکر نکات علمی بی سابقه در قرآن کریم است. [پاسخ: (ص)]

۱۴- هر کس با زبان عربی آشنا باشد، به محض خواندن قرآن، در می یابد که آیات قرآن با سایر سخن ها کاملاً فرق می کند و به شیوه ای خاص بیان شده است. () [پاسخ: (ص)]

ج) جملات زیر را با کلمات مناسب کامل کنید:

۱۵- راه یقین در سخنان کسی که خود را پیامبر معرفی می کند و مدعی ارتباط با خداست، به تعبیر قرآن کریم آوردن است. [پاسخ: آیت]

۱۶- خداوند برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی آنان که در الهی بودن قرآن شک دارند، پیشنهاد آوردن مانند قرآن را داده است. [پاسخ: یک سوره]

۱۷- هر کتابی از دو جنبه قابل بررسی است: و [پاسخ: لفظی و محتوایی]

۱۸- رسایی تعبیرات قرآن با وجود اختصار، بیانگر اعجاز قرآن است. [پاسخ: لفظی]

۱۹- قرآن کریم در مورد همه مسائل انسان در هدایت به سوی کمال، سخن گفته است. [پاسخ: مهم و حیاتی]

۲۰- از مهم ترین کشفیات نجومی انسان در قرن بیستم است که قرآن به آن اشاره دارد. [پاسخ: نظریه انبساط جهان]

د) به سؤالات زیر پاسخ کوتاه دهید:

۲۱- چرا دانشمندان اسلامی به کارهای خارق العاده پیامبر به اذن خدا، معجزه می گویند؟ [پاسخ: زیرا عجز و ناتوانی سایر افراد در این امور آشکار می شود.]

۲۲- نهایت عجز و ناتوانی شگاکان در الهی بودن قرآن، به ترتیب در چه پیشنهادهایی آشکار می شود؟ [پاسخ: خداوند پیشنهاد می دهد تا کتابی مانند قرآن بیاورند، سپس این پیشنهاد را به ده سوره کاهش داد و سپس پیشنهاد آوردن یک سوره مانند سوره های قرآن را مطرح کرده است.]

۲۳- آسان ترین راه برای غیر الهی نشان دادن اسلام و قرآن کریم چیست؟ [پاسخ: آوردن سوره ای مشابه یکی از سوره های این کتاب الهی.]

۲۴- دو جنبه اعجاز قرآن را نام ببرید. [پاسخ: اعجاز لفظی و اعجاز محتوایی.]

۲۵- لازمه فهمیدن فرق آیات قرآن با سایر سخن ها چیست؟ [پاسخ: آشنایی با زبان عربی و خواندن قرآن.]

۲۶- منع کردن سران مکه از شنیدن آیات قرآن به کدام سبب بود و کدام جنبه اعجاز قرآن را نشان می داد؟ [پاسخ: به سبب آهنگ موزون و دلنشین کلمه ها و جمله ها، شیرینی بیان و رسایی تعبیرات با وجو اختصار- اعجاز لفظی]

۲۷- عامل نفوذ قرآن در افکار و تحت تأثیر قرار دادن بسیاری از مردم چیست؟ [پاسخ: زیبایی لفظی قرآن.]

۲۸- آنچه نشان می دهد قرآن از قلم هیچ دانشمندی تراوش نکرده است، کدام جنبه اعجاز آن است؟ [پاسخ: محتوایی]

۲۹- کدام جنبه اعجاز قرآن را حتی ناآشنایان با زبان عربی، از روی ترجمه هم می توانند درک کنند؟ [پاسخ: محتوایی]

۳۰- از جهت هماهنگی و نبود تعارض میان آیات قرآن، آن را به چه چیزی می توان تشبیه نمود؟ [پاسخ: اعضای یک بدن.]

۳۱- تا قبل از قرن هجدهم در مورد نیفتادن ستارگان آسمان چه تفکری میان دانشمندان شایع بود؟ [پاسخ: ستارگان به سقف آسمان چسبیده اند.]

۳۲- قرآن کریم، عامل در هم نرفتن ستارگان در یکدیگر را چه چیزی معرفی می کند؟ [پاسخ: جاذبه میان ستارگان.]

۳۳- دو نمونه از نکات علمی بی سابقه در قرآن را نام ببرید. [پاسخ: ۱- نیروی جاذبه ۲- انبساط جهان]

ه) اصطلاحات زیر را تعریف کنید:

۳۴- معجزه: [پاسخ: هر گاه پیامبری از سوی خداوند مبعوث می شد، برای اینکه مردم دریابند که وی با خداوند ارتباط دارد و از طرف او مأمور به پیامبری شده است، کارهای خارق العاده ای انجام می دادند که هیچ کس بدون تأیید و اذن خداوند قادر به انجام آنها نبود. دانشمندان اسلامی آن را معجزه می نامند.]

۳۵- نظریه انبساط جهان: [پاسخ: بر طبق این نظریه، کهکشانشان ها با سرعت فوق العاده ای در حال حرکت و فاصله گرفتن از یکدیگرند که در نتیجه آن، جهان هستی مدام در حال گسترش و انبساط است.]

و) کشف ارتباط:

۳۶- هریک از موارد ستون سمت راست را که به ستون سمت چپ مربوط است، به آن متصل کنید:

۱- قرآن فقط از امور معنوی یا آخرت سخن نمی گوید.	الف) اعجاز لفظی
۲- قرآن کریم از وجود جاذبه میان ستارگان خبر می دهد.	ب) انسجام درونی
۳- قرآن کریم با آداب جاهلی و رسوم خرافی مبارزه کرد.	ج) تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت
۴- خداوند برای بیان معارف عمیق قرآن از بهترین کلمات استفاده کرده است.	د) ذکر نکات علمی بی سابقه
۵- قرآن درباره موضوعات متنوع سخن می گوید ولی میان آیاتش ناسازگاری ندارد.	ه) جامعیت و همه جانبه بودن

[پاسخ:] ۱-ه ۲-د ۳-ج ۴-الف ۵-ب

۳۷- آیات ستون سمت راست با کدام موضوع در ستون چپ مرتبط است؟

۱- لَوْ كَانَ مِنْ عِنْدِ غَيْرِ اللَّهِ لَوَجَدُوا فِيهِ اخْتِلَافًا كَثِيرًا	الف) ذکر نکات علمی بی سابقه
۲- وَالسَّمَاءَ بَنَيْنَاهَا بِأَيْدٍ وَإِنَّا لَمُوسِعُونَ	ب) دعوت به مبارزه
۳- أَمْ يَقُولُونَ افْتَرَاهُ قُلْ فَأْتُوا بِسُورَةٍ مِثْلِهِ	ج) انسجام درونی در عین نزول تدریجی
۴- وَلَا تَخْطُئُ يَمِينُكَ إِذَا لَارْتَابَ الْمُبْطِلُونَ	د) درس نخوانده بودن پیامبر (ص)

[پاسخ:] ۱-ج ۲-الف ۳-ب ۴-د

ز) به سؤالات زیر پاسخ تشریحی دهید:

۳۸- معجزه آخرین پیامبر الهی که دینش برای تمامی زمان ها خواهد بود، چگونه باید باشد؟ [پاسخ:] ۱- مردم زمان خودش به معجزه بودن آن اعتراف کنند و آن را فوق توان بشری بدانند. ۲- آیندگان هم معجزه بودن آن را تأیید کنند.

۳۹- پیشنهاد خداوند به آنان که در الهی بودن قرآن شک دارند چیست؟ چرا؟ [پاسخ:] خداوند به کسانی که در الهی بودن قرآن کریم شک دارند، پیشنهاد کرده است تا کتابی همانند آن بیاورند و برای اینکه عجز و ناتوانی آنها را نشان دهد، این پیشنهاد را به ده سوره کاهش داده است و برای اثبات نهایت عجز و ناتوانی آنان، پیشنهاد آوردن حتی یک سوره مانند سوره های قرآن را هم به آنها داده است.

۴۰- پیشینه تلاش مخالفان اسلام در زیر سؤال بردن عظمت قرآن پس از دعوت قرآن به مبارزه از چهارده قرن پیش را بیان کنید. [پاسخ:] از آن روز که قرآن کریم دعوت به مبارزه را اعلام کرده است، بیش از چهارده قرن می گذرد و این دعوت همچنان ادامه دارد. مخالفان سرسخت اسلام از همان ابتدای نزول قرآن کریم تاکنون، در این باره تلاش بسیاری کرده اند تا عظمت قرآن را زیر سؤال ببرند، اما نتوانسته اند سوره ای حتی به اندازه سوره «کوثر» بیاورند که اندیشمندان و متخصصان زمان، برابری آن را با سوره ایل از قرآن بپذیرند.

۴۱- نتیجه متون مخالفان قرآن کریم که در برابر قرآن ارائه کردند، چه بود؟ [پاسخ:] از گذشته دور تا امروز، مخالفان قرآن کریم متن هایی ارائه کرده اند که برای افراد غیر متخصص ممکن است بی عیب جلوه کند، اما تاکنون هیچ یک از این متن ها در مراکز علمی و تخصصی، مورد قبول واقع نشده است و جملگی به فراموشی سپرده شده اند.

۴۲- چرا خداوند معجزه آخرین پیامبر خود را کتاب قرار داد؟ [پاسخ:] اگر معجزه پیامبر اسلام (ص) از نوع کتاب و علم و فرهنگ نبود، نمی توانست شاهی حاضر و دائمی بر نبوت ایشان باشد.

۴۳- علت انتخاب زیباترین و مناسب ترین کلمات و عبارات برای بیان معانی ژرف و عمیق قرآن چه بود؟ [پاسخ:] تا خداوند به بهترین وجه، معنای مورد نظر را برساند و دل های آماده را به سوی حق جذب کند.

۴۴- علت مجازات کردن کسی که برای شنیدن قرآن نزد پیامبر (ص) می رفت و به آن گوش می داد توسط سران مشرکان چه بود؟ [پاسخ:] اعجاز لفظی قرآن، از همان آغاز نزول مورد توجه همگان و حتی مخالفان قرار گرفته بود. ساختار زیبا و آهنگموزون و دلنشین کلمه ها و جمله ها، شیرینی بیان و رسایی تعبیرات با وجود اختصار سبب شده بود که سران مشرکان، مردم را از شنیدن قرآن منع کنند و اگر کسی برای شنیدن قرآن نزد پیامبر می رفت، یا از پشت دیوار خانه پیامبر، به قرآن خواندن ایشان گوش فرا می داد، او را مجازات می کردند.

۴۵- ویژگی آثار و نوشته های انسان در گذر زمان چیست؟ [پاسخ:] آثار و نوشته های اولیه دانشمندان و متفکران با آثار دوران پختگی آنها متفاوت است. از این رو، دانشمندان معمولاً در نوشته های گذشته خود تجدید نظر می کنند و اگر بتوانند، کتاب های گذشته خود را اصلاح می نمایند.

۴۶- از جنبه های اعجاز محتوایی قرآن، «انسجام درونی در عین نزول تدریجی آن» را بیان کنید. [پاسخ:] با اینکه بیش از شش هزار آیه قرآن کریم در طول ۲۳ سال به تدریج نازل شده و درباره موضوعات متنوعی سخن گفته است، نه تنها میان آیات آن، تعارض و ناسازگاری نیست، بلکه آیاتش دقیق تر از اعضای یک بدن با یکدیگر هماهنگی دارند و همدیگر را تأیید می کنند.

۴۷- با توجه به اثرگذاری فرهنگ در مردم، قرآن کریم چگونه به اصلاح جاهلیت پرداخت؟ [پاسخ:] در هر دوره ای از زمان، مجموعه ای از افکار، عقاید و آداب و رسوم که از آن به فرهنگ تعبیر می شود، مردم را کم و بیش تحت تأثیر قرار می دهد. فرهنگ مردم حجاز آمیزه ای از عقاید نادرست و آداب و رسوم خرافی و شرک آلود بود. با وجود این، قرآن کریم نه تنها از این فرهنگ تأثیر نپذیرفت، بلکه به شدت با آداب جاهلی و رسوم خرافی آن مبارزه کرد و به اصلاح جامعه پرداخت و از موضوع هایی همچون عدالت خواهی، علم دوستی، معنویت و حقوق برابر انسان ها سخن گفته است.

۴۸- قرآن که حدود پانزده قرن پیش نازل شده است، چگونه می تواند پاسخ گوی نیازهای انسان باشد؟ [پاسخ:] با وجود اینکه قرآن کریم حدود پانزده قرن پیش نازل شده، در مورد همه مسائل مهم و حیاتی که انسان در هدایت به سوی کمال بدان نیاز دارد، سخن گفته و چیزی را فروگذار نکرده است. این کتاب فقط از امور معنوی، یا آخرت و رابطه انسان با خدا سخن نمی گوید، بلکه از زندگی مادی و دنیوی انسان، مسئولیت های اجتماعی و رابطه وی با انسان های دیگر سخن می گوید و برنامه ای جامع و همه جانبه را در اختیارش قرار می دهد.

۴۹- اشاره به نکات علمی در قرآن، چگونه از موارد اعجاز محتوایی آن است؟ [پاسخ:] قرآن کریم به برخی نکات علمی اشاره می کند که در تمام دنیای آن روز، بی سابقه بوده است و بعدها به مرور زمان توسط دانشمندان کشف گردید. اشاره به این قبیل نکات علمی، گویای آن است که قرآن کریم بسیار فراتر از علم آن روز جامعه سخن گفته و ذکر این قبیل نکات علمی فقط از کثی ساخته است که آگاه به همه علوم باشد؛ یعنی خداوند متعال.

اندیشه و تحقیق:

۱- به نظر شما چرا اندیشه دانشمندان به مرور زمان تغییر می کند؟ این ویژگی، چگونه الهی بودن قرآن را اثبات می کند؟ [پاسخ:] زیرا دانش و امور مربوط به آن براساس پیشرفت انسان و تفکر او در هستی، در حال به روز شدن و پویایی است که لازمه اش تغییر دانسته های قبلی است. می دانیم که آثار و نوشته های اولیه دانشمندان و متفکران با آثار دوران پختگی آنها متفاوت است. از این رو، دانشمندان معمولاً در نوشته های گذشته خود تجدید نظر می کنند و اگر بتوانند کتاب های گذشته خود را اصلاح می نمایند. در حالی که با گذشت قرن ها از نزول قرآن، نه تنها اشتباه و اشکال یا تعارض و ناسازگاری در آن یافت نشده است، بلکه آیاتش دقیق تر از اعضای یک بدن با هم هماهنگی دارد و همدیگر را تأیید می کند که نشانی از الهی بودن آن است.

۲- با توجه به دو متن زیر، به سوالات پاسخ دهید:

الف) شاید نتوان کتابی را در جهان یافت که در آن به اندازه قرآن کریم به تعقل، تفکر و علم دوستی تأکید شده باشد. در این کتاب، بیش از 770 بار از علم، 185 بار از گوش دادن و توجه کردن، 49 بار از عقل، 18 بار از فکر کردن، 132 بار از تبیین و دلیل و نیز ده ها کلمه دیگر مانند قلم و کتاب که به تفکر و علم مربوط می شوند، نام برده شده است. همچنین آیات متعددی در نکوهش جهل، غفلت و تعقل نکردن وجود دارد.

ب) در جامعه آن روز عربستان و حتی دیگر نقاط جهان، کرامت زنان نادیده گرفته می شد. به گونه ای که اگر خانواده ای فرزند دختر به دنیا می آورد، احساس شرم می کرد. در چنین فضایی، قرآن کریم با بیان کرامت زن و تساوی وی با مرد در انسانیت اعلام کرد: هر کس، از مرد و زن، عمل صالح انجام دهد و اهل ایمان باشد، خداوند به او حیات پاک و پاکیزه می بخشد؛ و عمل هیچ مرد و زنی را ضایع نمی کند. علاوه بر این، قرآن کریم برای زن حقوق خانوادگی و اجتماعی قائل شد، در مالکیت به او استقلال بخشید و بهره کارش را از آن خودش دانست؛ هزینه خانواده را از دوش او برداشت و بر دوش مرد قرار داد و به خصوص بر کرامت، عزت و عفافش تأکید کرد تا در جامعه مورد سوءاستفاده مرد قرار نگیرد.

- متن الف به کدام یک از انواع اعجازهای لفظی و محتوایی اشاره می کند؟ [پاسخ:] اعجاز محتوایی
- متن ب به کدام یک از انواع اعجاز محتوایی اشاره می کند؟ [پاسخ:] تأثیرناپذیری از عقاید دوران جاهلیت